

VÁLASZTÁS '14

A REPUBLIKON INTÉZET VÁLASZTÁSI ELEMZÉSE

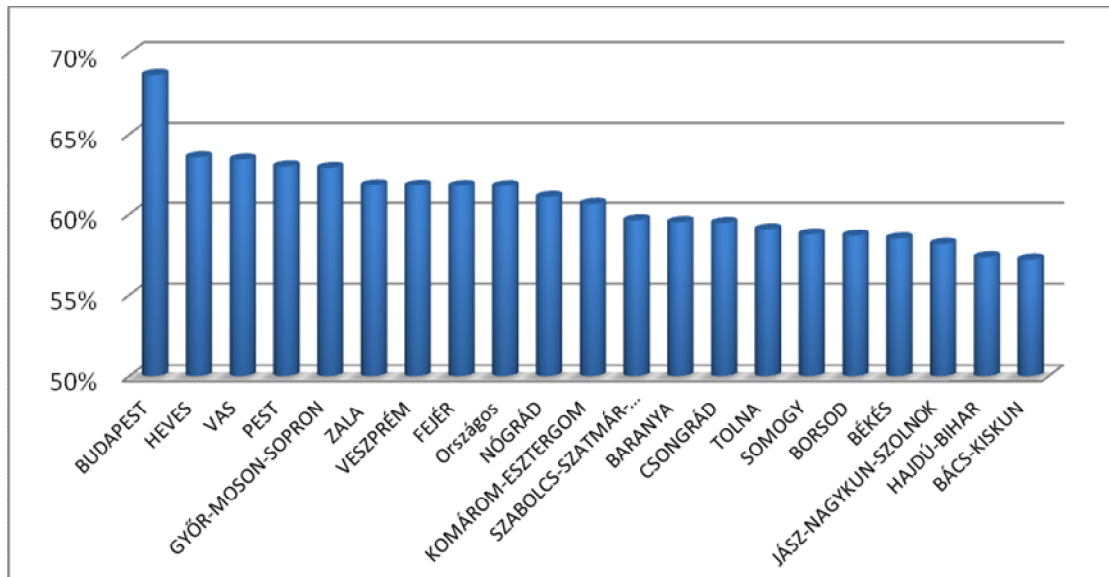

TARTALOM

Részvétel a 2014-es választásokon.....	3
A Fidesz-KDNP szereplése.....	4
Az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok szereplése.....	7
A Jobbik szereplése	9
Az LMP szereplése	12
A választási rendszer működése, hatásai	15
Melléklet.....	23

A 2014-es országgyűlési választásokon a választásra jogosultak 61,73 százaléka vett részt, ami kismértékben ugyan, de elmarad a 2010-es választásokon való részvételi aránytól. A megyénkénti arányokat vizsgálva megállapítható, hogy a részvételi arány csökkenése országos tendencia volt – nincs olyan megye, ahol a választópolgárok nagyobb része járult volna az urnákhoz, mint 2010-ben. Mindkét választást tekintve kiemelkedik Budapest, ahol a részvételi arány jóval magasabb az országos átlagnál, majdnem eléri a 70 százalékot. A főváros esetén jelentős visszaesés sem tapasztalható a négy évvel ezelőtti részvételhez képest.

A legnagyobb csökkenés Hajdú-Bihar megyében figyelhető meg, itt 8 százalékkal volt alacsonyabb a részvételi arány, mint 2010-ben. Az ország észak-nyugati részén (Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala, Veszprém) a választópolgárok valamivel aktívabbnak bizonyultak, mint az országos átlag, de a részvételi arány még az észak-nyugati megyék egyikében sem érte el a 64 százalékot. Ennek egyfajta ellentettje látható az ország keleti felében. Borsod-Abaúj-Zemplén, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyében a választásra jogosultak csupán 57-59 százaléka adta le voksát valamelyik pártra. A legkeletibb megyében, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ugyan a részvételi arány valamivel magasabb volt, mint a környező megyékben, ám itt is a választópolgárok kevesebb, mint 60 százaléka ment el szavazni. Összességében azt láthatjuk, hogy a részvételi arány kiegyenlített volt az ország területén, ugyanakkor a főváros – mint sok más szempontból is – különbözik az ország többi részétől.

1. ábra: Részvételi arányok megyénként, 2014

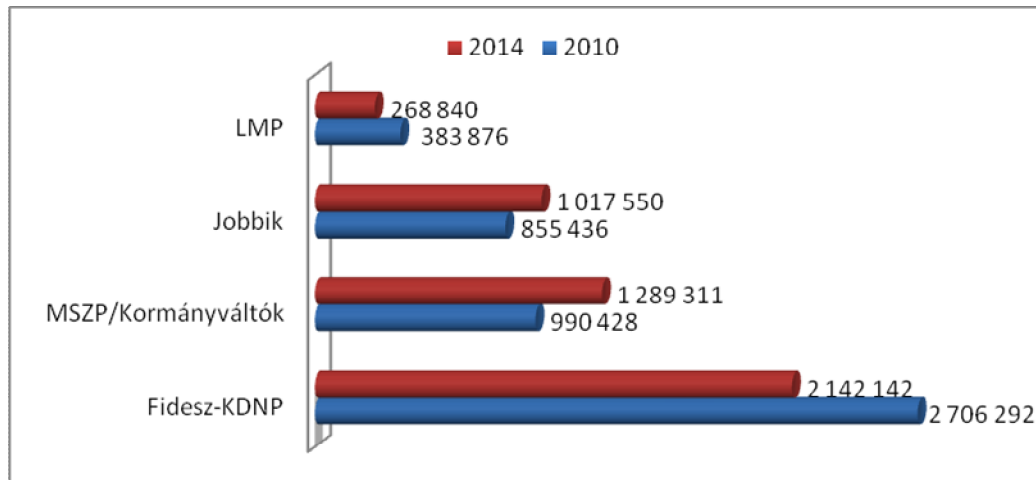
Ugrásszerűen nőtt viszont a külképviseleteken szavazók száma: míg 2006-ban és 2010-ben 6-8 ezren szavaztak külföldön, addig ez a szám 2014-ben meghaladta a 24 ezer főt. A legtöbb szavazat Londonból érkezett, összesen 4435 voks, míg Németországban mintegy 3700 magyar szavazott. Bár a külföldi voksok száma közel háromszorosára nőtt a négy évvel ezelőttihez képest, arányuk továbbra is igen csekély: ez a 24 ezer szavazat alig szól bele a mandátumok alakulásának sorsába: egyéni választókerületi eredményt csekély mértékben befolyásol, és az országos listán is csupán „egyharmadnyi” mandátumot jelent. A külképviseletek szavazóknál jóval nagyobb szavazói tömeget jelentett a 2014-es választásokon a határon túlról, levélben szavazók: ez 129 ezer (listás) voksot jelentett¹.

A FIDESZ-KDNP SZEREPLÉSE

A választásokon a Fidesz-KDNP mintegy 2, 14 millió belföldi szavazatot szerzett, ami a levélben, a határon túlról érkező voksokkal együtt 2,26 millió listás szavazatot jelentett. Ez a leadott szavazatok 44,87 százaléka, amivel a pártszövetség végül 133 parlamenti mandátumhoz jutott – azaz ismét kétharmados többséget szerzett. Négy év alatt elveszített tehát 564 ezer szavazót, igaz, a határon túli magyaroknak megadott állampolgárságnak, és ezzel járó szavazati jognak

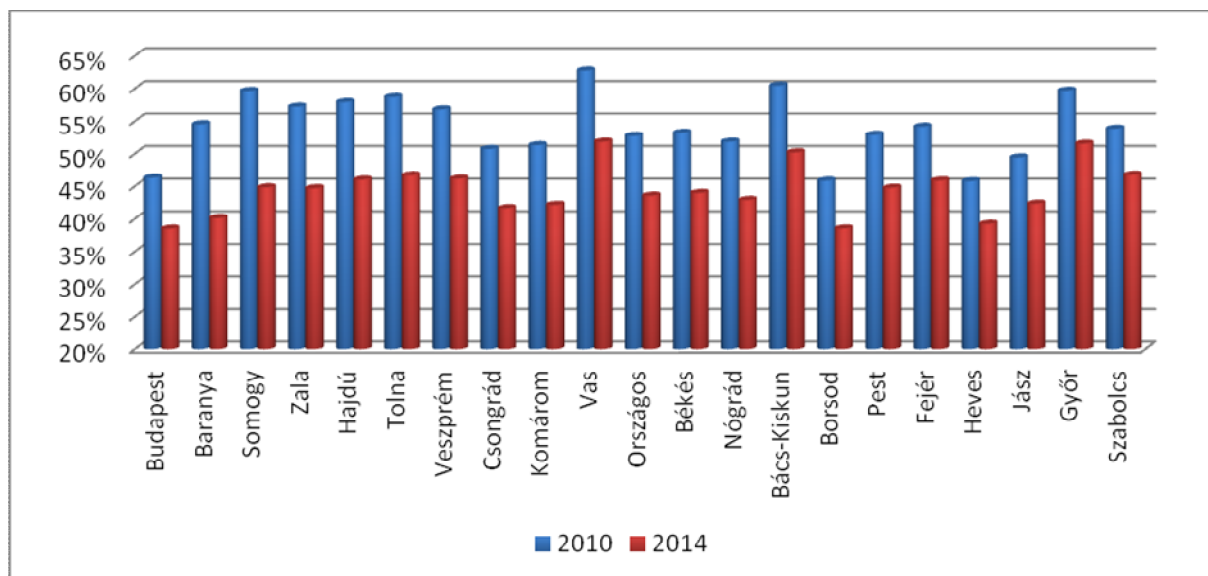
¹ A levél-szavazatok szerepéről a tanulmány utolsó részében, a választási rendszer hatása alatt írnak részletesen

köszönhetően mintegy 120 ezret „visszapótol”. Ezzel együtt is igaz, hogy hiába ért el rosszabb eredményt, mint négy évvel ezelőtt, a minősített parlamenti többséget ismét elérte.

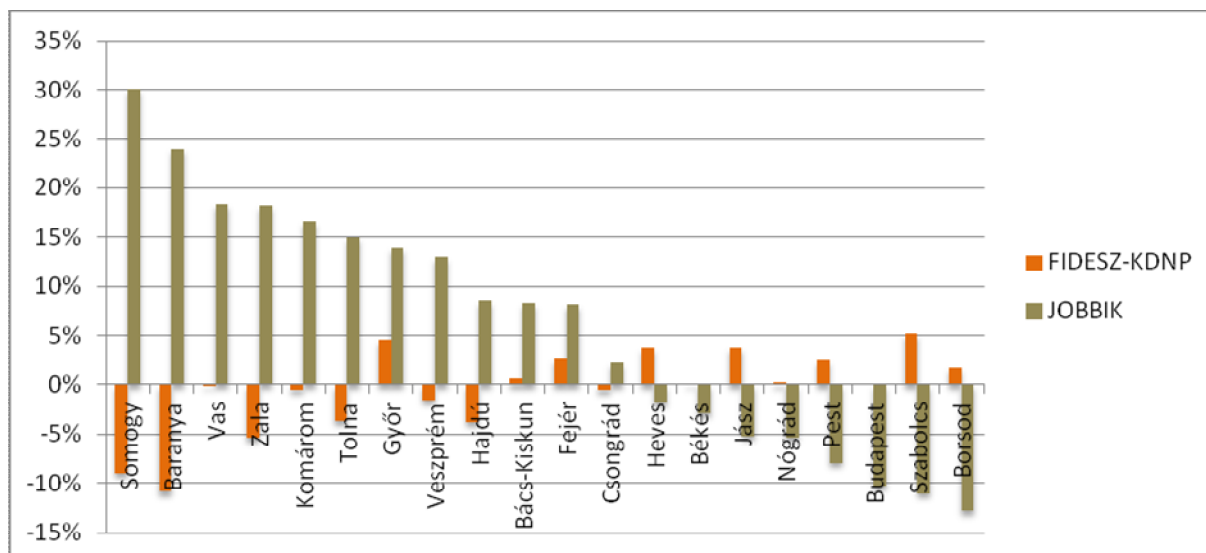
2. ábra: Belföldi listás szavazatok száma 2010 és 2014

A Fidesz-KDNP pártszövetség a 106 egyéni választókörzet közül 96-ot megnyert, köszönhetően meggyőző listás előnyének és a kétoldali ellenzéknek. A győzelemhez szükséges választástechnikai elemek elemzése mellett kevesebb figyelmet kapott, hogy bár a Fidesz-KDNP támogatottsága 2002-höz, 2006-hoz és 2010-hez hasonlóan viszonylag stabilan alakult, bizonyos megyékben a párt a vártnál rosszabbul szerepelt, országos átlagánál nagyobb mértékben gyengült. Ez elsősorban Nyugat-Magyarország néhány megyéjét jelenti: ez a rosszabb szereplés egyelőre nem veszélyezteti itt a Fidesz-KDNP előnyét, azonban a fővárosi rosszabb eredménye miatt a baloldali ellenzék több egyéni győzelmet is szerezni tudott.

3. ábra: A Fidesz-KDNP listás megyei eredményei 2010, 2014

A szavazati arány csökkenésének sorba állításából (3. ábra) az látszik, hogy a legnagyobb mértékben három dunántúli megyében – Baranyában, Somogyban és Zalában – szorult vissza a Fidesz, míg Jász-Nagykun, Győr-Moson és Szabolcs-Szatmár megyében tudta leginkább megőrizni támogatottságát. A három dunántúli megye példája a Jobbik szempontjából szolgál fontos tanulsággal. Ha ugyanis megnézzük, országos változásukhoz képest megyei szinten hogyan szerepeltek a négy évvel korábbi listás arányhoz képest (tehát a Fidesz-KDNP esetén a 17 százalékos gyengüléshez, míg a Jobbik esetén a 24 százalékos javuláshoz) azt látjuk, hogy Somogy, Baranya és Zala megyében a Jobbik kimagaslóan jól szerepelt, míg a Fidesz-KDNP még az országos átlagánál is jobban gyengült.

4. ábra: A pártok támogatottság-változásának megyei különbségei

Az ábrán tehát az látszik, hogy Somogyban a Jobbik harminc százalékkal meghaladta saját országos *átlagos* bővülését – míg például Borsodban vagy Szabolcsban attól tíz százalékkal elmaradt. Míg ugyanis az országos listás aránya 16,7 százalékról 20,7 százalékra nőtt (24 százalékos bővülés), addig a Somogyban leadott szavazatoknak 2010-ben 14,2, míg 2014-ben 23 százalékát szerezte (61 százalékos bővülés). Ezzel szemben viszont Borsodban a négy évvel ezelőtti 27,2 százalékhoz képest 29,4 százalékot ért el, ami csak nyolc százalékos növekedés – ez tehát alatta marad az országos, 24 százalékos növekedésnek.

Jól látszik, hogy a Jobbik jóval nagyobb területi ingadozást mutat: országosan különböző mértékben erősödött. Hasonlóképp a Fidesz-KDNP országos gyengülése sem egységes: Somogyban és Baranyában jobban, Heves vagy Jász-Nagykun megyében kevésbé gyengült. Bár a megyei adatokból nem tudunk egyértelműen következtetni a szavazói viselkedésre, a Somogy-Baranya-Zala megyei arányok azt engedik sejtetni, hogy a Jobbik itt – legalábbis részben – a Fidesz rovására erősödött.

AZ MSZP-EGYÜTT-PM-DK-LIBERÁLISOK SZEREPLÉSE

Az ötpárti baloldali összefogás mintegy 1,3 millió voksot szerzett, ami alapján 38 parlamenti mandátumot kapott; ez a helyek 19 százaléka. Tíz egyéni győzelmet szerzett: ebből nyolcat Budapesten, egyet-egyét pedig Szegeden és Miskolcon. A baloldali szövetség jó eredményeit elsősorban a nagyvárosi körzetekben érte el: legjobban messze Budapesten szerepelt, de

jellemzően minden megyében a megyeszékhelyek környéke jelentette a legerősebb eredményt. Ezzel párhuzamosan a kisvárosi-községi vidékben harmadik helyre szorult a Jobbikkal szemben. A 2010-es választásokon a baloldal elsősorban Kelet-Magyarországon gyengült meg, a Jobbik ezekben a megyékben rendre több szavazatot kapott, mint az MSZP. A 2014-es eredmények kettős folyamatról árulkodnak: bizonyos kelet-magyarországi megyékben ugyanis a baloldal számottevően jobban szerepelt 2010-hez képest, megerősítve második helyét. Listás szavazati arányok összehasonlítása alapján Pest megyében a 2010-es fej-fej melletti 17-18 százalékos eredmény helyett idén 26 százalékos eredményt szerzett a baloldal a Jobbik 19 százalékos eredményével szemben – itt a baloldal javította tehát pozícióját. Ezzel szemben viszont Heves megyében a Jobbik tudta nagyobbra nyitni az ollót: 2010-ben csak négy, idén viszont hét százalékponttal szerepelt jobban a baloldal előtt. Ami a többi kelet-magyarországi megyét illeti, a baloldal országos erősödésének megfelelően csökkenteni tudta a hátrányát, de a Jobbik második helyét csak Békésben tudta visszavenni – igaz, itt 2010-ben és 2014-ben is nagyon kicsi volt a különbség.

Megye/Év	2014	2014		2010	2010
	JOBBIK	MSZP-EGYÜTT-DK-PM-MLP		JOBBIK	MSZP
Pest	19%	26%		17%	18%
Borsod	29%	25%		27%	19%
Szabolcs	26%	21%		24%	15%
Csongrád	20%	27%		16%	20%
Békés	23%	23%		19%	18%
Nógrád	24%	24%		21%	20%
Jász	28%	22%		24%	18%
Hajdú	25%	20%		19%	14%
Heves	31%	24%		25%	21%

1. táblázat: A Jobbik és a baloldal kelet-magyarországi megyei szereplése (listás szavazatok alapján): a sorrend a pártok közti különbségének változása alapján készült

Ezzel párhuzamosan Nyugat-Magyarországon hasonló közeledésre került sor a Jobbik és a baloldal között, ellentétes felállással. Ezekben a megyékben ugyanis a Jobbik került közelebb a baloldal eredményéhez, de úgy, hogy a harmadik helyről nem tudott kitörni. A nyugat-magyarországi megyék közül elsősorban Komárom-Esztergomban és Somogyban ért el gyenge eredményt a baloldal, Zalában nőtt a Jobbik előnye és több megyében is csökkent a Jobbik és a baloldal közötti különbség – érdemes ugyanakkor hozzátenni, hogy itt nem csak e két párt-

pártszövetség közötti mozgásról, hanem ahogy az előző részben írtuk, a leszakadó Fidesz-szavazók szerepéről is szó van.

Év	2014	2014		2010	2010
	JOBBIK	MSZP-EGYÜTT-DK-PM-MLP		JOBBIK	MSZP
Somogy	23%	24%		14%	20%
Zala	25%	23%		17%	17%
Tolna	22%	23%		15%	18%
Komárom	20%	28%		14%	23%
Vas	18%	22%		12%	17%
Baranya	19%	28%		13%	21%
Győr	18%	22%		13%	17%
Fejér	22%	23%		16%	18%
Veszprém	21%	25%		15%	19%

2. táblázat: A Jobbik és a baloldal nyugat-magyarországi megyei szereplése (listás szavazatok alapján): a sorrend a pártok közti különbségének változása alapján készült

A Kormányváltók egyértelműen a fővárosban szerepeltek a legjobban: tíz egyéni győzelmük közül nyolcat a fővárosból szereztek; Budapesten volt a legkisebb a Fidesz-KDNP és az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok listás szavazataránya közti különbség (38,5% Fidesz-KDNP, 36,7% Kormányváltók). Emellett az is elmondható, hogy a budapesti eredmény jelentősen, országos átlagon felül javult. A 18 budapesti egyéni választókerületben végül 8 helyen nyertek a Kormányváltók jelöltjei, hat képviselő az MSZP, 1-1 pedig a DK, illetve az Együtt-PM jelöltje volt. A legjobb eredményt a XIII. kerülethez köthető választókerületben érte el Hiszékeny Dezső, aki a szavazatok 51 százalékát szerezte meg, több mint 20 százalékpontot előnnyel végezve a Fidesz-KDNP jelöltje előtt. A nyolc győzelem mellett három helyen volt igen szoros az állás: Kunhalmi Ágnes 0,1, Móricz Eszter 0,6 és Pál Tibor 1,3 százalékkal maradt csak le.

A JOBBIK SZEREPLÉSE

A baloldali összefogáshoz hasonlóan a Jobbik is növelte táborát 2010-hez képest, átlépte a lélektaninak tartott 20 százalékos listás határt, és egymillióra nőtt szavazóinak a száma a négy évvel ezelőtti 855 ezerről. Ezzel a Jobbik 23 parlamenti helyet kapott az új, 199 fős

Országgyűlésben: ez a helyek 11,5 százaléka. A radikális párt a 2010-es választásokat követően még a parlamenti helyek 12,2 százalékát birtokolta: hiába bővítette tehát szavazótáborát, az új parlamentben kisebb súllyal szerepel majd, továbbra is a harmadik legnagyobb frakció lesz az övé.

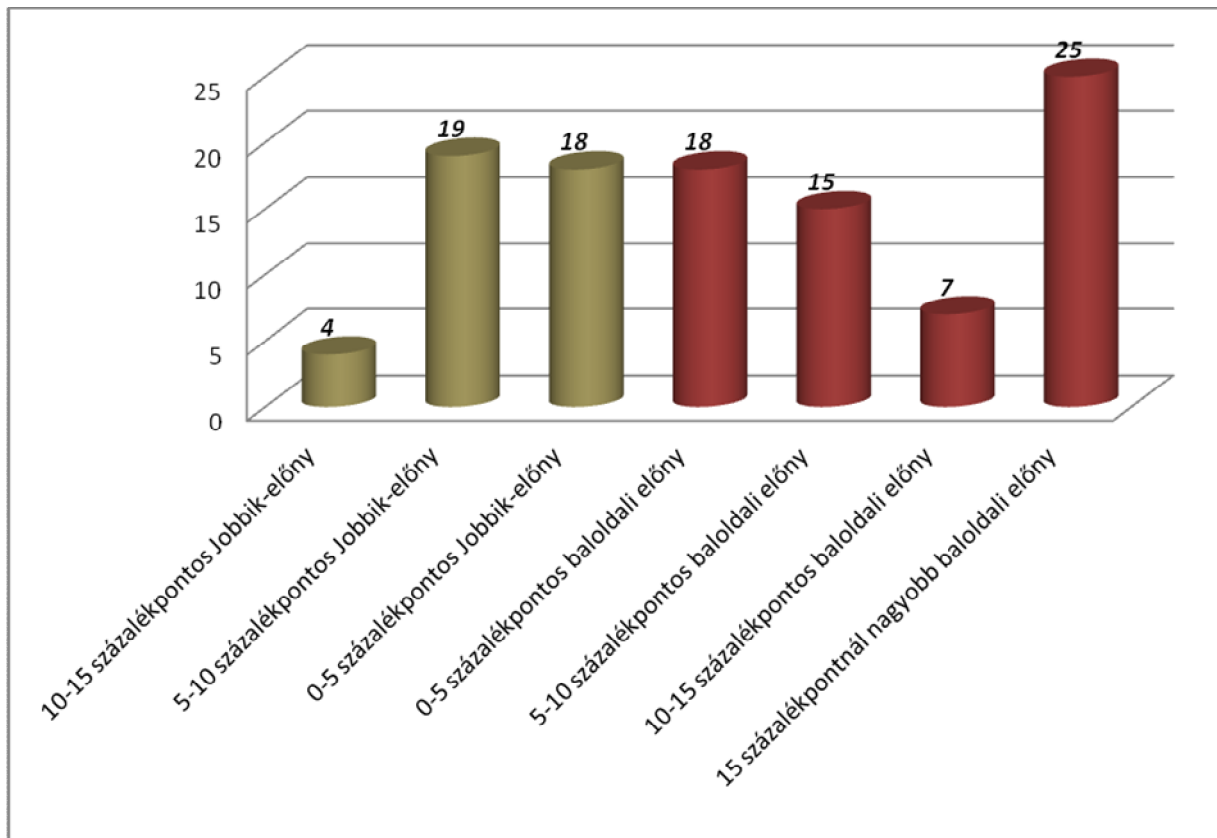
A jobb választási eredménnyel együtt is a Jobbik és a baloldal közti különbség valójában nőtt: 2010-ben az MSZP és a Jobbik között 135 ezer voks állt, idén pedig az ötpárti szövetség 270 ezer szavazattal kapott többet. Tény ugyanakkor, hogy a Jobbik megerősítette a 2010-es térfoglalását több kelet-magyarországi megyében, valamint a kisvárosi-községi szinten jellemzően a radikális párt lett a második helyezett a Fidesz-KDNP mögött. A korábban alapvetően Észak-Magyarországon erős Jobbik területileg kiegyenlítettebbé vált, országos erősödését elsősorban a nyugat-magyarországi megyékben elért eredményének köszönheti: arányaiban a legnagyobbat Somogy, Baranya, Zala megyékben bővült. Ezekben a nyugat-magyarországi megyékben a Fidesz-KDNP rendre az országos átlagánál jobban gyengült, míg a baloldal leginkább stagnált. Ez egyben azt is jelenti, hogy míg 2010-ben inkább az MSZP korábbi szavazóit nyerte meg magának, 2014-ben már vélhetően a Fidesztől leszakadó szavazókra is támaszkodott.

A Jobbik és baloldal közötti verseny 2014-ben már az ország egész területére kihatott. A területi kiegyenlítődés és a mérsékelt bővülés miatt a párt egyéni győzelmet nem tudott szerezni (szemben az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok jelöltjeivel), viszont a 106 választókörzetből 41 helyen meg tudta előzni a baloldali jelöltet. A legnagyobb Jobbik-előny Fejér megye 5-ös választókörzetében született, itt közel 14 százalékponttal ért el jobb eredményt a Jobbik jelöltje. A lista másik végén Budapest 7-es választókerülete áll: a baloldali jelölt itt 42 százalékponttal szerepelt jobban, mint a jobbikos induló².

Mivel országos összesítésben az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok lista mintegy öt százalékponttal jobb eredményt ért el, mint a Jobbik, az egyéni körzetek nagyobb részében is jobb helyen szerepetek. Az országos előny és a területi különbségek együttesen eredményezték azt, hogy az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok jelöltje nem csak több helyen, de több esetben nagyobb különbséggel végzett a Jobbik indulója előtt, mint fordítva. Ahogy az ábra is mutatja, a Jobbik négy választókörzetben végzett 10-15 százalékpontos előnnyel: ugyanezt hét közös baloldali jelöltről mondhatjuk el; ezen kívül pedig az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok indulója összesen 25 körzetben tizenöt százalékpontot meghaladó eredménnyel előzte meg a Jobbik

² A teljes listát a mellékletben közöljük

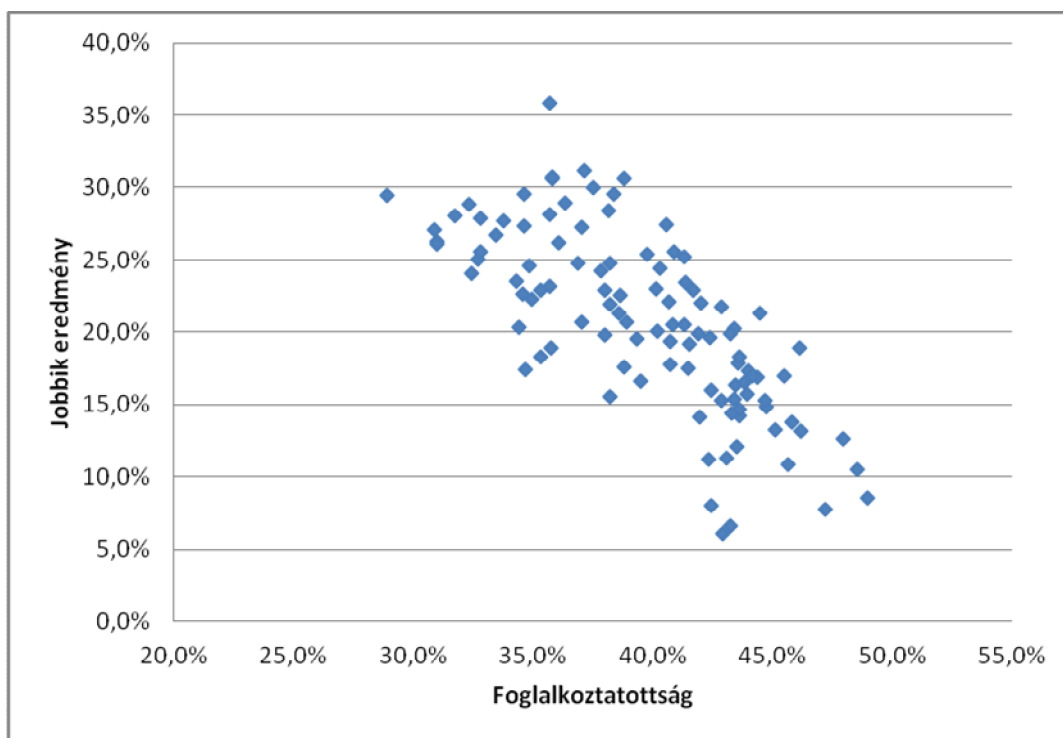
jelöltjét. Mindez tehát arra mutat rá, hogy a két párt támogatottsága erősen kiegyenlített: az országosan 5 százalékpontos különbség egyéni körzetekben a 14 pontos Jobbik-előnytől a 42 pontos Jobbik-hátrányig terjed.

5. ábra: A Jobbik és az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok jelöltje közti egyéni választókerületi különbségek száma, a különbség mértéke szerint

Az erőssorrend ugyanakkor igazolja, hogy komoly területi megosztottságról van szó a két párt jó szereplése mögött: a legerősebb húsz jobbikos választókerület közül tizennyolc kelet-magyarországi körzet; míg a baloldal a húsz legnagyobb arányú győzelme közül tizennyolcat Budapesten érte el. A másik jól látható különbség, hogy míg az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok jellemzően a megyeszékhelyeken, nagyvárosi körzetekben győzték le nagy arányban a Jobbik jelöltjét, addig a radikális párt főleg a kisvárosi, vidéki körzetekben szerzett előnyt a baloldali indulóval szemben. Ettől a kisvárosi-vidéki jellegtől nem független, hogy ezek a körzetek jellemzően rosszabb gazdasági teljesítményt mutatnak, ennek legfontosabb mutatója a választók számára a munkalehetőségek száma. A Jobbik szereplése és az egyéni választókerületben a foglalkoztatottak aránya között látványos és egyértelmű az összefüggés: a magasabb

foglalkoztatottsággal alacsonyabb Jobbik-szereplést látunk. Ahol tehát az emberek nagyobb része dolgozik, ott a radikális párt kevésbé szerepelt jól.

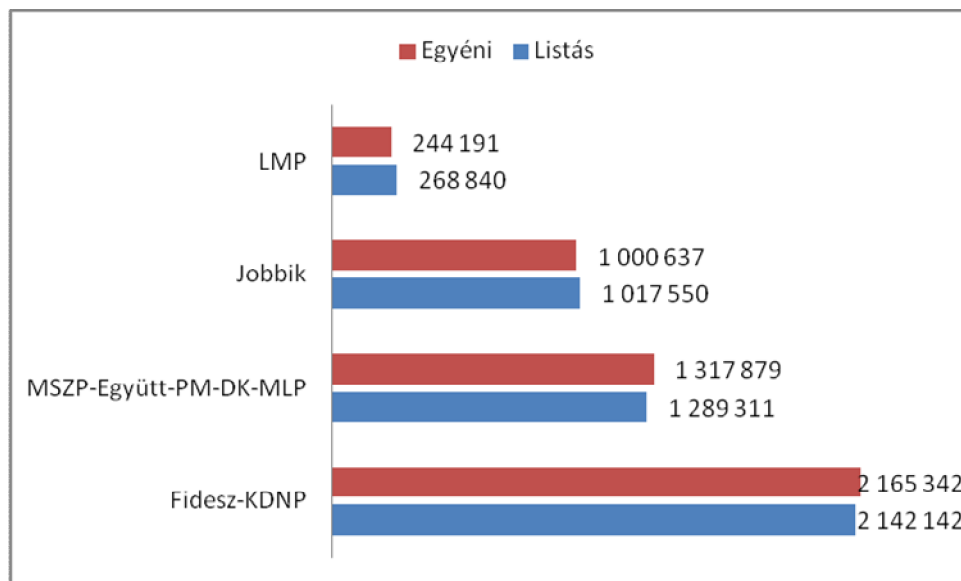
6. ábra: A Jobbik egyéni eredménye és a választókörzet foglalkoztatottsági mutatója (Népszámlálás, 2011 alapján)

AZ LMP SZEREPLÉSE

Az LMP számára az öt százalékos küszöb elérése miatt a választás egyértelmű siker: a ciklus felénél pártszakadáson, frakcióvesztésen túlegett párt esetében a legtöbb közvélemény-kutatás egyetértett abban, hogy Schiffer András pártja a bejutás határán billeg. Az LMP végül néhány tízezer szavazattal meghaladta az öt százalékos küszöböt, így öt képviselővel frakciót alakíthat. Az 5,3 százalékos kapott párt parlamenti mandátumaránya alig 2 százalék lesz: az új választási rendszernek köszönhetően az LMP az 1990 utáni választások legrosszabb aránytalansági mutatóját tudhatja magáénak.

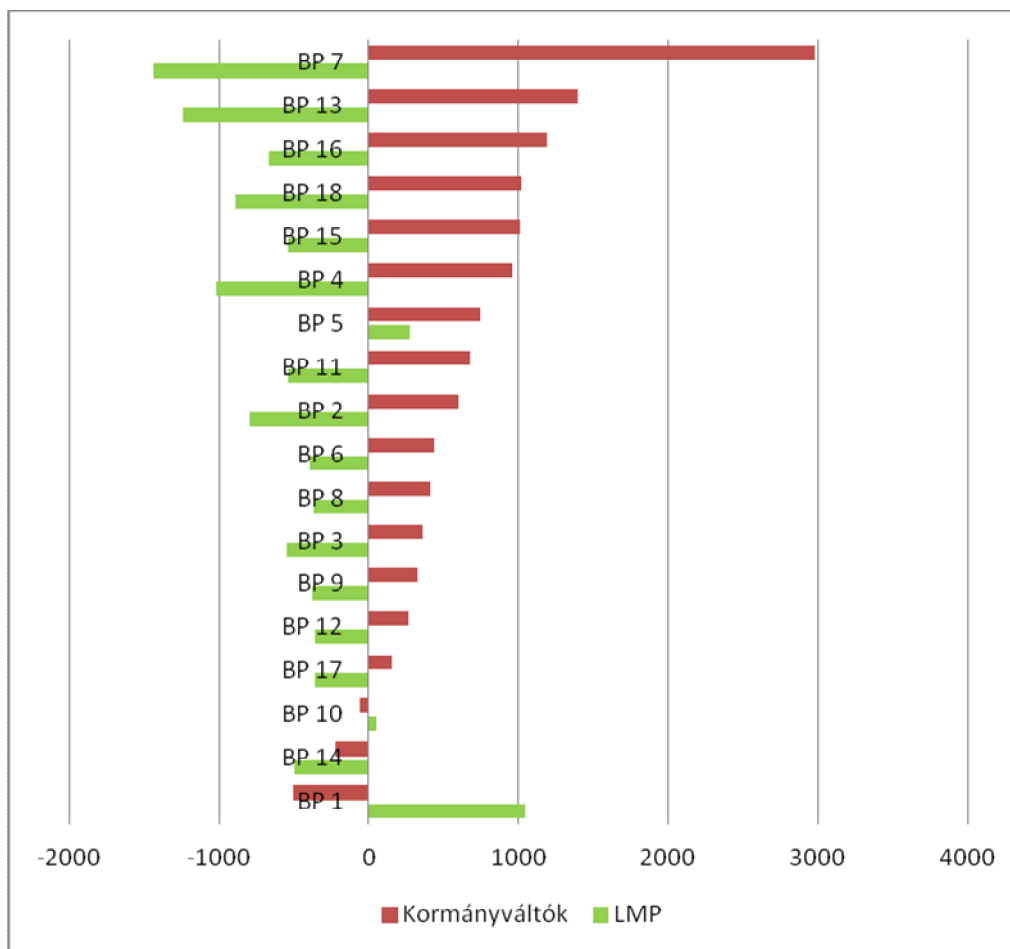
Az LMP bejutása szavazóinak jelentős csökkenése mellett ment végbe: a 2010-es 383 ezres tábor 263 ezer főre csökkent: ez mintegy harminc százalékos visszaesés, ami így nagyobb, mint amit a

Fidesz-KDNP elszenvedett. Az LMP legjobb eredményét ezúttal is a fővárosban szerezte meg, ám míg ez 2010-ben azt jelentette, hogy Budapesten a harmadik legerősebb párt volt, idén a Jobbik mögött, a negyedik helyen végzett.

7. ábra: A pártokra listán, valamint egyéniben leadott szavazatok száma

Az LMP listás és egyéni szavazatainak összevetésekor azt látjuk, hogy a többi parlamentbe jutott párthoz, pártszövetséghez képest az LMP-szavazók között jelentős a szavazatomegosztók aránya: a párt listájára mintegy tíz százalékkal többen szavaztak, mint ahányan az egyéni jelöltjeire voksoltak. Emögött vélhetően az a szándék húzódott, hogy a listás szavazattal segítsék a párt parlamentbe jutását, ám az egyéni jelöltek esetén más szempontot is érvényesítettek. Hogy a listán az LMP-re szavazók egyéni voksa mely párt jelöltjére érkezett, arról a szavazóköri adatokból következtethetünk – ám biztosan csak a szavazók megkérdezésével, közvélemény-kutatás segítségével mondhatnánk. A budapesti adatok ugyanakkor arról tanúskodnak, hogy ezen szavazatok egy része a baloldali összefogás jelöltjeit támogatta.

8. ábra: Leadott egyéni szavazatok és listás szavazatok közti különbség az LMP és a Kormányváltók esetén; egyéni választóköriként, szavazatszám

Ha a konkrét szavazatszámokat is megnézzük, akkor is jól látszik, hogy a baloldali jelöltek előnye összhangban van a „hiányzó” LMP-s szavazatokkal: a fővárosi körzetekben tehát – különösen ott, ahol az Együtt-PM jelöltje indult – a Lehet Más a Politikát listán választók egy része az egyéni szavazatát kormányváltó szavazatként használhatta.

Az LMP indulói közül a pártelnök Schiffer András kiugróan jó eredményt ért el: ebben a körzetben a szavazatmegosztás vélhetően neki kedvezett, azaz listán más pártot választók is Schifferre voksoltak. Az LMP az országos eredményénél jelentősen jobb támogatottságot a pártelnök mellett országosan ismert jelöltjeivel érte el: Csiba Katalin, Hadházy Ákos vagy Szél Bernadett egyaránt 10 százalék feletti eredményt ért el, ami kétszerese a párt országos átlagának. Ilyen kiugróan magas értékek viszonylag ritkán fordulnak elő, Schiffer András

eredménye, mely több mint két és félszerese a párt átlagának, egyértelműen a legmagasabb egyéni hatás, amit láttunk a 2014-es választáson. Érdeemes ugyanakkor leszögezni, hogy a „legkevésbé” támogatott jelölt is az LMP nevéhez fűződik, a Szabolcs 4-es EVK-ban induló jelöltjük alig egy százalékot szerzett, mely tehát ötöde az országosan elért 5 százaléknak.

LMP jelölt	EVK	LMP százalék
Schiffer András	BUDAPEST 01	13,65%
Csiba Katalin Gyöngyvér	BUDAPEST 05	11,99%
Dr. Hadházy Ákos Ányos	TOLNA 01	10,93%
Dr. Szél Bernadett	PEST 02	10,86%
Hajdu Mária	BUDAPEST 03	10,11%

3. táblázat: Az LMP öt legjobban szereplő jelöltje

A VÁLASZTÁSI RENDSZER MŰKÖDÉSE, HATÁSAI

Az április 6-i választásokon 62 százalékos részvétel mellett a Fidesz-KDNP a szavazatok 44,87, az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok 25,57, a Jobbik 20,22 míg az LMP 5,34 százalékot szerzett. Ezek a listás eredmények végül 133 parlamenti mandátumot jelentettek a Fidesz-KDNP pártszövetségnek, 38-at az ötpárti baloldali együttműködésnek (melyből 28 hely az MSZP-nek, 4 az Együtt-PM-nek, 4 Demokratikus Koalíciónak, 1 pedig a Magyar Liberális Pártnak jut), 23-at a Jobbiknak, valamint 5 helyet az LMP-nek. Mindez azt jelenti tehát, hogy a Fidesz-KDNP mandátumaránya mintegy másfélszerese a szavazatarányának, azaz másfélszer több mandátumhoz jutott, mint amennyi a szavazatok arányos megoszlása alapján járt volna. A másik három parlamentbe jutott formáció különböző mértékben, de egyaránt vesztes a rendszernek, mivel mandátumarányuk elmarad szavazatarányuktól. A legnagyobb vesztes az LMP: 0,47-es arányossági együtthatója azt jelenti, hogy feleannyi mandátumot sem kapott, mint amennyi a rá adott szavazatok alapján járt volna: ez az 1990 óta látott legalacsonyabb arányszám, azaz párt ennyire rosszul még sosem járt a választási rendszer mandátumkiosztó mechanizmusa miatt.

	Szavazatarány	Egyéni kerületi mandátum	Listás mandátum	Összes mandátum	Mandátum arány	Arányossági együttható
FIDESZ-KDNP	44,87%	96	37	133	66,83%	1,49
MSZP-EGYÜTT-PM-DK-MLP	25,57%	10	28	38	19,10%	0,75
JOBBIK	20,22%	0	23	23	11,56%	0,57
LMP	5,34%	0	5	5	2,51%	0,47
Egyéb	4%	0	0	0	0	
Összesen	100%	106	93	199	100,00%	19,96%

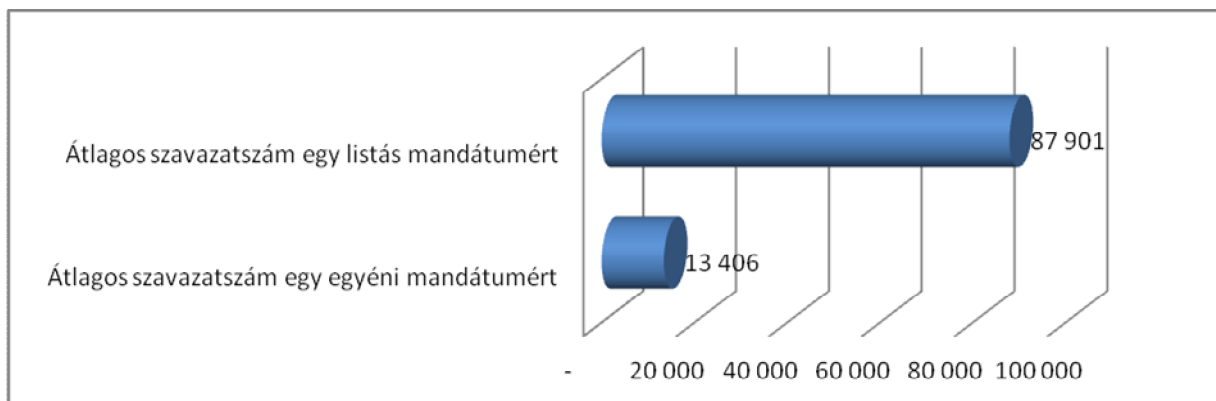
4. táblázat: Választási eredmények, 2014

A 2014-es választásokon alapvetően új szabályok szerint szavaztak a magyarok: lecsökkent a parlamenti helyek száma 386-ról 199-re, ezzel párhuzamosan valamelyest nőtt az egyéni választókerületben megszerezhető mandátumok száma. A 2010-ig működő rendszerben a 386 mandátum közül 176-ot (az összes hely 46% százalékát) lehetett egyéni választókerületekben megszerezni, az új választási szisztémában a 199 parlamenti hely közül 106-ért folyik közvetlen küzdelem (ez az összes parlamenti hely 53 százaléka).

Mindez új választókerületi beosztással járt, ami lehetőséget adott a szavazóközetek politikai érdekű újrarajzolásának (gerrymandering), amivel a Fidesz-KDNP kétharmados többsége élt is. Kimutatható ugyanis, hogy az új választókerületek körzeteinek megrajzolásakor a Fidesz számára kedvezőbb körzetek jellemzően kisebbek lettek, a választókörök átrajzolásával korábban billegő körzeteket tettek stabillá, vagy épp biztos baloldali körzeteket erősítettek meg. A választási térkép ilyen jellegű átrajzolása szoros helyzetben érdemben segítheti a Fideszt, ugyanakkor egy olyan nagyarányú győzelem esetén (45-26) mint amilyen most született, a beosztásnak már nincs jelentősége, az arányok megfordításával a baloldali ellenzék is hasonló eredményt ért volna el.

Fontos változás továbbá, hogy a korábbi kétfordulós rendszer helyébe egyfordulós választás lépett, amelyben relatív többséggel lehetett nyerni. Emellett a korábban érvényben lévő érvényességi küszöböt is eltörölték (ennek nem lett végül jelentősége, mindenhol 50 százalék felett volt a részvétel). A 2014 előtti választási rendszer törekedett arra, hogy az egyéni választókerületben is minél szélesebb választói felhatalmazás álljon a győztes jelölt mögött: ezt a célt szolgálta az, hogy az első fordulóban csak 50%-ot meghaladó eredménnyel lehetett

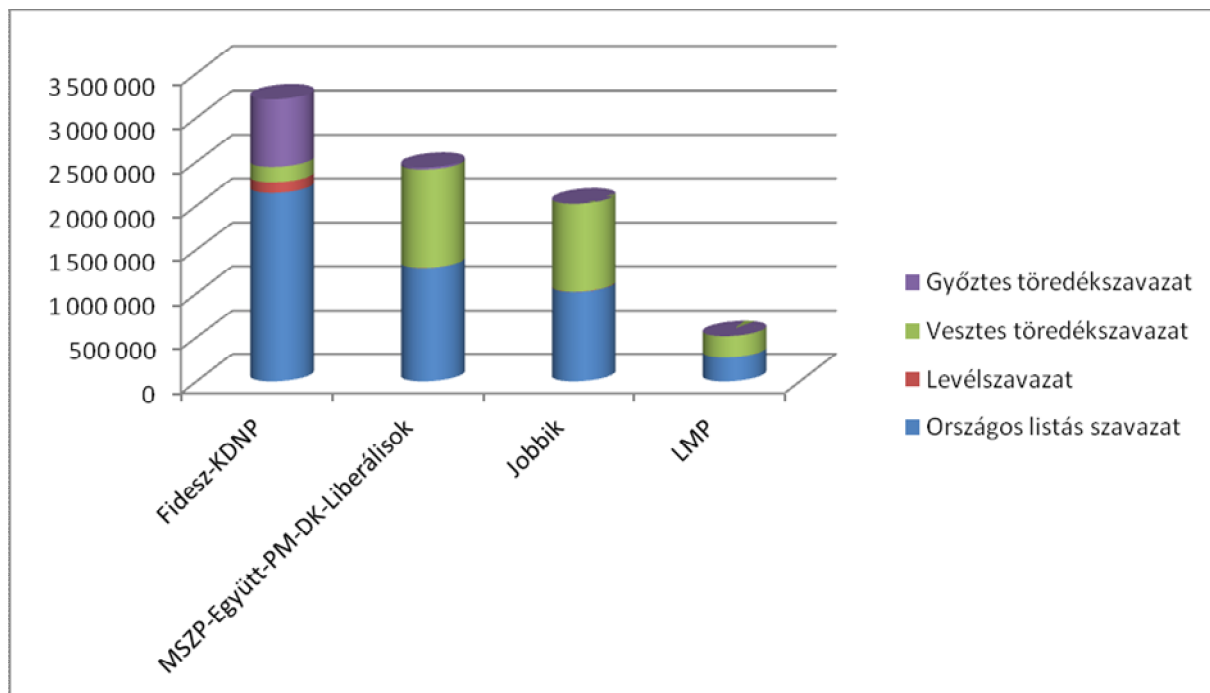
mandátumot szerezni, ennek hiányában a 15 százalék felett teljesítő (de minimum három) jelöltek között második fordulóra került sor. Az idei választási rendszerben egy forduló döntött a mandátum sorsáról, így fordulhatott elő, hogy a legszorosabb körzetben 31,39 százalékos eredménnyel nyert parlamenti helyet az egyik jelölt. Beszédesebb az arány is, hogy ha 2014-ben is a régi, kétfordulós szabályok szerint választottunk volna, úgy a 106-ból 85 helyen lett volna második forduló: csak 21 választókörzetben végzett ugyanis a győztes 50 százalékot meghaladó eredménnyel. Az egyfordulós választásnak köszönhetően lényegesen kevesebb szavazattal lehetett egyéni mandátumot nyerni, mint korábban, ráadásul a győzteskompenzáció miatt (lásd lejjebb) az egyéni választókörzetben nem volt „elveszett” szavazat: a győzelemhez nem szükséges szavazatok az országos listán hasznosultak. Mindez azt jelenti, hogy az egyéni választókerületekben a négy pártra leadott bő 4,7 millió szavazatból csak 1,42 millió kellett közvetlenül az egyéni mandátum megszerzéséhez (a többi töredékszavazatként az országos listára került) – azaz a 106 egyéni mandátumot egyenként átlagosan 13400 szavazatért lehetett megszerezni. Ezzel szemben az országos listán kiosztott 93 mandátumot 8,17 millió szavazatért osztották ki, azaz itt átlagosan 88 ezer szavazatért járt egy mandátum.

9. ábra: Egy egyéni és egy listás mandátumért szükséges átlagos szavazatszám

Az új választási rendszer egyik legnagyobb hatású eleme is az egyéni választókerületekhez kötődik, az innen érkező győztes töredékszavazatok (győzteskompenzáció) rendszere. Ennek értelmében az egyéni mandátumot szerző jelölt töredékszavazatként az országos listára visz minden olyan szavazatot, amennyivel többet szerzett, mint a második helyen végző jelölt. A korábbi rendszer csak a vesztes töredékszavazatokat ismerte: azaz a vesztes jelöltekre leadott voksok kerültek az országos listára, ahol egy arányosító formula segítségével lett belőlük

mandátum. A győzteskompenzáció tehát az egyéni választókerületekben eleve győztes pártot az országos listás mandátumkiosztásnál is segíti: erősítve ezzel a magyar választási rendszer többségi elemét. A győzteskompenzáció a legerősebb, legtöbb körzetet nyerő pártot segíti, ráadásul minél megosztottabb ellenzékkel áll szemben, annál jobban, hiszen minden, nem a második helyen végző pártra leadott voks közvetetten őt erősíti. A 2014-es választásokon a győzteskompenzáció végül hat mandátumot jelentett a Fidesz-KDNP-nek, ami a parlamenti helyek három százaléka – ráadásul e hat mandátum nélkül a pártnak nem lett volna kétharmada.

10. ábra: Az országos listára kerülő szavazatok száma, pártokként

	Országos listás szavazat	Levélszavazat	Vesztes töredékszavazat	Győztes töredékszavazat
Fidesz-KDNP	2 142 142	122 588	176 183	766 708
MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok	1 289 309	1 495	1 119 320	22 374
Jobbik	1 017 550	2 926	1 000 636	-
LMP	268 840	573	244 191	-

5. táblázat: Az országos listára kerülő szavazatok száma, pártokként

A 2014-es választás másik újdonságát a magyar állampolgárságot szerző külföldi szavazók jelentették. Noha a kettős állampolgárságról szóló törvény 2010-es meghozatalakor még a kormányzati kommunikáció nem beszélt szavazati jogról, az új választási rendszer elfogadására úgy döntöttek, hogy a határon túli magyarok regisztráció után levélben, az országos listákra (tehát egyéni körzetekben nem) szavazhatnak. Ez összesen mintegy 128 ezer szavazatot jelentett, aminek közel fele Romániából érkezett. A határon túli levélszavazatok megoszlása a várakozásokat is felülmúlóan alakult: bár elemzői konszenzus volt ugyan abban, hogy a szavazatok többsége a Fidesz-KDNP-re érkezik majd, a 95 százalékos arány rendkívülinek mondható.

A Fidesz-KDNP-re érkező bő 120 ezer szavazat az országos listán egy mandátumot hozott a pártszövetségnek – ez az új elem tehát ismét a kormánypárt javára billentette a mérleget. Érdeemes továbbá felhívni arra a figyelmet, hogy ezeknek a szavazatoknak súlyosabb következménye is lehetett volna: az LMP ugyanis, mely a belföldön leadott szavazatok alapján elérte az 5 százalékos küszöböt, szélsőséges esetben e küszöb alá kerülhetett volna, mivel a határon túli szavazatok beleszámítanak abba az összesített listás eredménybe, ami alapján az 5 százalékos küszöb kiszámításra kerül. A hatás így is jól látszik: az LMP 5,47%-os belföldi eredménye 5,34%-ra csökkent a határon túli szavazatok megszámlálása után, mivel a külföldi magyaroknak alig 0,5 százaléka szavazott a pártra.

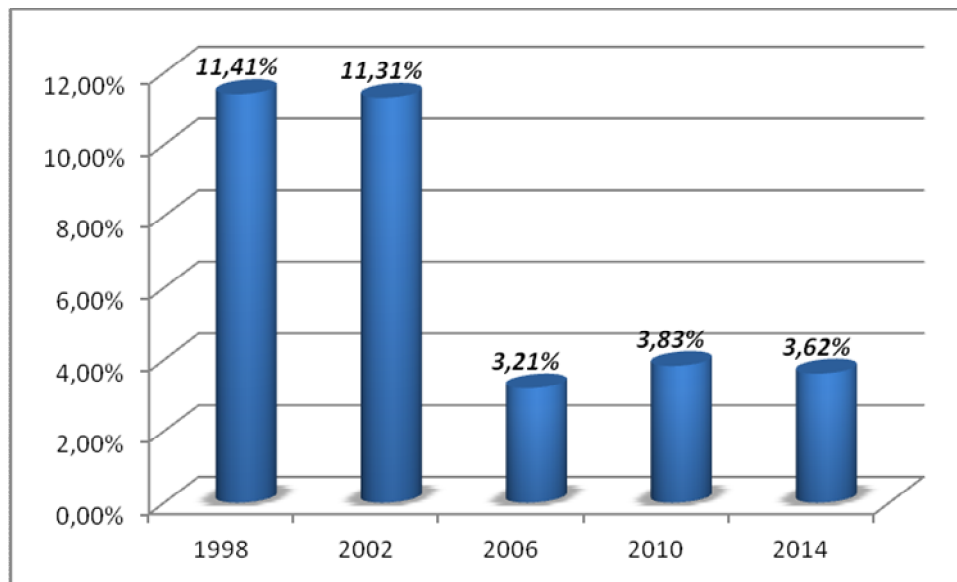
Országos listás mandátumok...	Mandátumok a jelenlegi szabályokkal	Győzteskompenzáció nélkül	Határon túli szavazatok nélkül	Győzteskompenzáció és külhoni szavazatok nélkül
Fidesz-KDNP	37	31	36	30
MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok	28	31	27	31
Jobbik	23	25	23	26
LMP	5	6	6	6

6. táblázat: Az országos listás mandátumok kiosztásának alakulása a különböző hatások kiszűrésével

Jól látható, ahogy a két új szabály, a győzteskompenzáció és a határon túliak szavazati jogának megadása segítette a Fidesz-KDNP jobb mandátumarányát: a győzteskompenzáció nélkül hattal kevesebb, a határon túli szavazatok nélkül pedig további egy mandátummal kevesebbet kapott volna az országos listáról (az egyéni győzelmek számát egyik sem befolyásolja). Látható, hogy a régi rendszernek megfelelő országos listás mandátumkiosztás az arányosító funkciót töltötte volna be: az egyéniben győzni nem tudó pártokat juttatta volna elsősorban mandátumhoz, míg a győztes pártot visszafogottabban segítette volna.

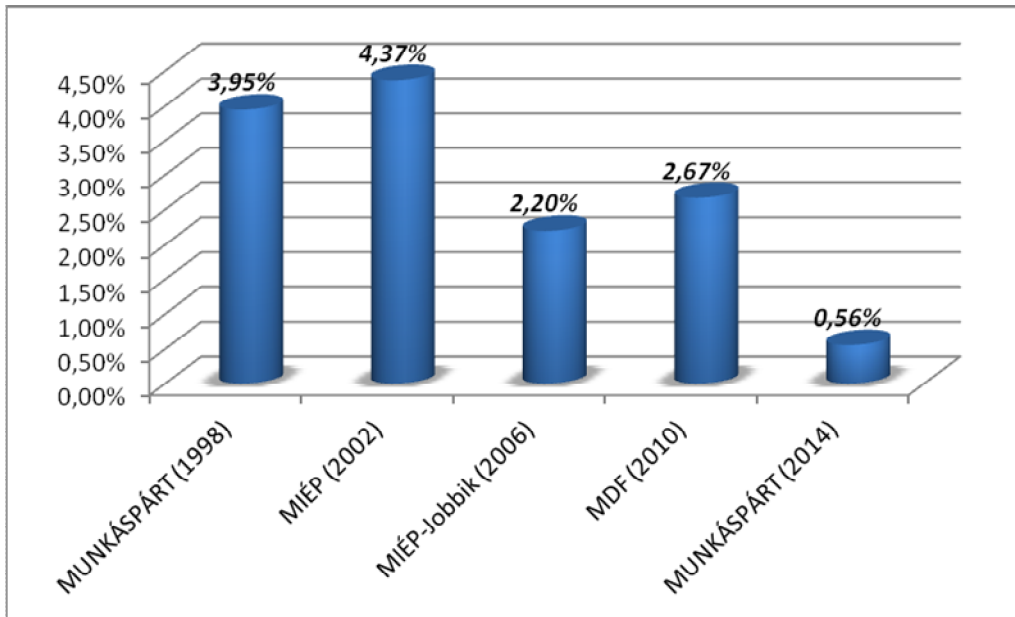
Végül a 2014-es választásokon nem csak az eredmény megállapításakor, de a jelöltek elindulásához is új szabályokat alkalmaztak. A korábbi rendszerben egy-egy egyéni választókerületben az induláshoz 750 ajánlószelvényt kellett összegyűjteniük a pártoknak, és minden állampolgár egyetlen jelöltet ajánlhatott. Ehhez képest 2014-ben, a megnövelt egyéni választókerületekben (hiszen 176 helyett 106 választókerület reprezentálja a közel 8 millió választópolgárt) kevesebb, 500 aláírást elegendő volt összegyűjteni – ráadásul egy állampolgár több indulót is ajánlhatott. A választáson emellett a legalább 27 egyéni jelöltet indítani tudó pártok igen komoly állami támogatásban részesültek. Az indulási rendszer egyértelmű könnyítése, valamint az előbbi anyagi ösztönző együtt ahhoz vezetett, hogy rekordszámú, köztük valós társadalmi támogatottsággal vélhetően nem rendelkező párt is elindult a választásokon: 18 párt állított országos listát. Noha a 4, parlamentbe jutó párton-pártszövetségen kívül az egyéb pártok nem kaptak kiugróan sok szavazatot (mintegy négy százalékot), érdemes látni, hogy míg 2006-ban a legnagyobb be nem kerülő induló (MIÉP-Jobbik) 2,2 százalékot, 2010-ben 2,67 százalékot (MDF) kapott, addig 2014-ben a „legerősebb” kispárt a 0,56 százalékos Munkáspárt volt, míg az induló pártok közül sokan kevesebb szavazatot szereztek, mint ahány ajánlást

elvileg leadtak. Emellett a választás legszorosabb körzetében 197 szavazatot kapott egy Együtt 2014 nevű párt, miközben a Bajnai Gordon vezette Együtt párt és az MSZP-DK-PM-Liberálisok közös jelöltje csupán 60 szavazattal maradt le a Fidesz-KDNP jelöltje mögött. Az ajánlási rendszer bevezetése tehát sokkal inkább okozott zavart a választásokon, semmint betöltötte volna valós funkcióját, és egyfajta reális előszűrést végzett volna.

11. ábra: Parlamenti küszöböt el nem értő pártokra leadott szavazatok aránya

Jól látszik, hogy 2002 után a választási rendszer erősen szelektált: a parlamentbe be nem jutó, „elveszett” szavazatok jóval kisebb arányban fordultak elő, ráadásul ezen szavazatok legnagyobb része kifejezetten egy konkrét pártra érkezett. Ehhez képest 2014-ben nem volt ilyen „húzópárt”: a 14, a parlamenti küszöbtől messze elmaradó induló együtt kapott 3,6 százaléknyi voksot.

12. ábra: Legerősebb parlamenten kívüli párt szavazataránya

A 2014-es választásokon a Fidesz-KDNP olyan eredménnyel végzett, ami minden – nem tisztán arányos – választási rendszerben többséget eredményezett volna. Az 1990-2010 között működő magyar választási rendszerben ugyanakkor ez az eredmény nem jelentett volna kétharmadot, ahhoz a választási szabályok tudatos megváltoztatására volt szükség. A győzteskompenzáció nélkül vagy a határon túliak szavazati jogának hiányában a Fidesz-KDNP csak egyszerű parlamenti többséghez jutott volna. Az ismételt kétharmad birtokában ráadásul a Fidesz-KDNP újra képes lehet megváltoztatni a választási szabályokat, ami egy komoly bizonytalansági tényezőt jelent a magyarországi választások jövőjét illetően.

Jobbik – MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok: egyéni választókerületi sorrend

Az alábbi sorrend a Jobbik és az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok jelöltjeinek egyéni választókerületi eredményét hasonlítja össze: a sorrend alapja a Jobbik és a közös baloldali jelölt közötti különbség. A lista elején tehát azok a választókerületek találhatóak, ahol a legnagyobb a különbség a Jobbik javára, míg a lista végén azok, ahol a baloldali összefogás a legjobb Jobbikkal szembeni eredményeit érte el. A táblázatban pirossal jelöltük az MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok által megnyert 10 egyéni körzetet.

EVK	EVK központ	MSZP-Együtt-PM-DK-Liberálisok százalék	Jobbik százalék	Különbség
FEJÉR 05	Sárbogárd	15,67%	29,61%	-13,94%
HEVES 02	Gyöngyös	22,17%	35,78%	-13,61%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 04	Vásárosnamény	15,87%	26,38%	-10,51%
HAJDÚ-BIHAR 04	Berettyóújfalu	18,51%	28,82%	-10,31%
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK 02	Jászberény	20,21%	30,06%	-9,85%
HAJDÚ-BIHAR 05	Hajdúszoboszló	18,42%	27,88%	-9,46%
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK 04	Törökszentmiklós	21,39%	30,62%	-9,23%
HAJDÚ-BIHAR 06	Hajdúböszörmény	18,01%	27,18%	-9,17%
HEVES 03	Hatvan	21,90%	30,97%	-9,07%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 05	Mátészalka	18,22%	27,18%	-8,96%
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK 03	Karcag	17,22%	25,69%	-8,47%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 06	Nyírbátor	19,72%	28,16%	-8,44%
BORSOD 07	Mezőkövesd	18,97%	27,37%	-8,40%
PEST 12	Cegléd	20,76%	28,89%	-8,13%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 03	Kisvárd	19,03%	26,83%	-7,80%
HAJDÚ-BIHAR 03	Debrecen	17,41%	24,94%	-7,53%

BÉKÉS 02	Békés	19,00%	26,27%	-7,27%
VAS 03	Körmend	14,84%	22,02%	-7,18%
BORSOD 06	Tiszaújváros	23,51%	29,58%	-6,07%
BÁCS-KISKUN 05	Kiskunhalas	18,49%	24,47%	-5,98%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 02	Nyíregyháza	22,30%	27,64%	-5,34%
CSONGRÁD 04	Hódmezővásárhely	19,54%	24,78%	-5,24%
PEST 09	Nagykáta	19,61%	24,85%	-5,24%
BORSOD 03	Ózd	24,76%	29,64%	-4,88%
BORSOD 05	Sátoraljaújhely	21,85%	26,40%	-4,55%
ZALA 02	Keszthely	19,72%	24,22%	-4,50%
PEST 10	Monor	21,53%	25,34%	-3,81%
GYŐR-MOSON-SOPRON 03	Csorna	16,69%	20,19%	-3,50%
HEVES 01	Eger	25,37%	28,37%	-3,00%
BÁCS-KISKUN 04	Kiskunfélegyháza	18,37%	21,37%	-3,00%
CSONGRÁD 03	Szentés	21,32%	24,27%	-2,95%
FEJÉR 02	Székesfehérvár	19,04%	21,88%	-2,84%
BÁCS-KISKUN 03	Kalocsa	20,31%	22,93%	-2,62%
TOLNA 03	Paks	20,34%	22,63%	-2,29%
BORSOD 01	Miskolc	28,55%	30,53%	-1,98%
SOMOGY 02	Barcs	22,18%	24,04%	-1,86%
NÓGRÁD 01	Salgótarján	20,58%	22,37%	-1,79%
VESZPRÉM 04	Pápa	21,73%	22,98%	-1,25%
ZALA 03	Nagykanizsa	26,03%	27,28%	-1,25%
BÁCS-KISKUN 01	Kecskemét	19,73%	20,49%	-0,76%
SOMOGY 03	Marcali	22,91%	22,93%	-0,02%
BORSOD 04	Kazincbarcika	27,95%	27,81%	0,14%
TOLNA 02	Dombóvár	23,91%	23,34%	0,57%
BÉKÉS 04	Orosháza	23,44%	22,71%	0,73%
BORSOD 02	Miskolc	31,39%	30,60%	0,79%
HAJDÚ-BIHAR 02	Debrecen	24,03%	22,09%	1,94%
BARANYA 03	Mohács	20,88%	18,91%	1,97%

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK 01	Szolnok	28,39%	25,63%	2,76%
ZALA 01	Zalaegerszeg	24,08%	21,31%	2,77%
PEST 11	Dabas	23,44%	20,60%	2,84%
GYŐR-MOSON-SOPRON 05	Mosonmagyaróvár	22,03%	18,83%	3,20%
NÓGRÁD 01	Balassagyarmat	26,87%	23,51%	3,36%
FEJÉR 03	Bicske	21,30%	17,92%	3,38%
GYŐR-MOSON-SOPRON 02	Győr	20,84%	17,33%	3,51%
VESZPRÉM 03	Tapolca	27,34%	23,49%	3,85%
FEJÉR 04	Dunaújváros	29,35%	25,22%	4,13%
BÉKÉS 03	Gyula	22,74%	18,38%	4,36%
BÁCS-KISKUN 02	Kecskemét	21,88%	17,49%	4,39%
PEST 04	Vác	24,80%	20,01%	4,79%
KOMÁROM-ESZTERGOM 03	Komárom	24,98%	19,91%	5,07%
TOLNA 01	Szekszárd	24,78%	19,68%	5,10%
SOMOGY 04	Siófok	24,96%	19,71%	5,25%
PEST 06	Gödöllő	25,35%	19,14%	6,21%
BÉKÉS 01	Békéscsaba	27,22%	20,76%	6,46%
SOMOGY 01	Kaposvár	28,44%	21,85%	6,59%
BARANYA 04	Szigetvár	27,32%	20,45%	6,87%
GYŐR-MOSON-SOPRON 04	Sopron	23,76%	16,75%	7,01%
VAS 02	Sárvár	24,12%	16,99%	7,13%
KOMÁROM-ESZTERGOM 02	Esztergom	27,18%	19,84%	7,34%
VESZPRÉM 02	Balatonfüred	27,19%	19,07%	8,12%
BÁCS-KISKUN 06	Baja	25,63%	17,49%	8,14%
HAJDÚ-BIHAR 01	Debrecen	26,90%	17,48%	9,42%
PEST 07	Vecsés	29,09%	19,62%	9,47%
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG 01	Nyíregyháza	32,29%	22,79%	9,50%
VESZPRÉM 01	Veszprém	27,64%	16,48%	11,16%
BARANYA 02	Pécs	31,94%	20,68%	11,26%
PEST 03	Szentendre	26,67%	14,11%	12,56%
FEJÉR 01	Székesfehérvár	30,25%	16,81%	13,44%

PEST 05	Dunakeszi	30,84%	16,37%	14,47%
PEST 08	Szigetszentmiklós	32,93%	18,41%	14,52%
GYŐR-MOSON-SOPRON 01	Győr	29,16%	14,39%	14,77%
VAS 01	Szombathely	30,64%	15,34%	15,30%
PEST 02	Budakeszi	26,76%	11,22%	15,54%
PEST 01	Érd	31,62%	16,01%	15,61%
KOMÁROM-ESZTERGOM 01	Tatabánya	31,92%	15,74%	16,18%
BARANYA 01	Pécs	32,95%	16,53%	16,42%
CSONGRÁD 02	Szeged	32,08%	15,44%	16,64%
BUDAPEST 14	XVII. kerület	32,81%	14,26%	18,55%
BUDAPEST 17	XXI. kerület	36,37%	17,78%	18,59%
BUDAPEST 15	XVIII. kerület	37,49%	15,46%	22,03%
BUDAPEST 12	XV. kerület	37,19%	14,91%	22,28%
BUDAPEST 16	XX. kerület	38,37%	15,36%	23,01%
BUDAPEST 06	VIII. kerület	36,96%	13,31%	23,65%
BUDAPEST 18	XXII. kerület	36,86%	12,18%	24,67%
BUDAPEST 01	V. kerület	32,56%	7,82%	24,74%
CSONGRÁD 01	Szeged	39,43%	14,62%	24,81%
BUDAPEST 09	X. kerület	38,81%	13,88%	24,93%
BUDAPEST 10	III. kerület	38,24%	13,27%	24,96%
BUDAPEST 13	XVI. kerület	38,16%	11,34%	26,82%
BUDAPEST 11	IV. kerület	40,67%	12,67%	28,00%
BUDAPEST 05	VII. kerület	38,68%	10,45%	28,23%
BUDAPEST 02	XI. kerület	36,71%	8,02%	28,69%
BUDAPEST 03	XII. kerület	35,00%	6,12%	28,88%
BUDAPEST 08	XIV. kerület	39,88%	10,89%	28,99%
BUDAPEST 04	II. kerület	38,21%	6,60%	31,61%
BUDAPEST 07	XIII. kerület	51,25%	8,64%	42,61%